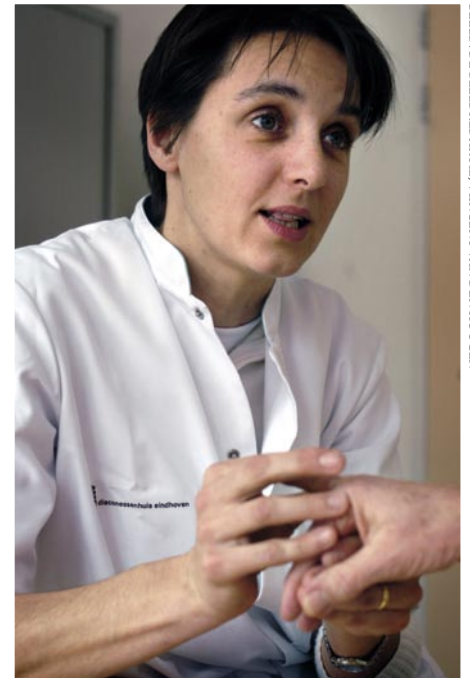

4. NURSE PRACTITIONER EN PHYSICIAN ASSISTANT

	NURSE PRACTITIONER	PHYSICIAN ASSISTANT
<i>werkgebied</i>	gebonden aan ziektegerelateerde patiëntengroep(en)	gebonden aan medisch specialisme; breder inzetbaar binnen medisch domein
	behoort tot verpleegkundige én medische discipline	behoort enkel tot medische discipline
	verricht verpleegkundige en een beperkt aantal medische taken (voorbehouden handelingen) gerelateerd aan één of enkele patiëntengroepen	verricht medische handelingen (voorbehouden handelingen) gerelateerd aan medische differentiatie/specialisatie
	werkt voor medische taken onder supervisie van een arts, voor overige taken autonoom	werkt altijd onder supervisie van een arts
	functioneert altijd binnen een door de medicus vastgestelde diagnose en therapie	functioneert binnen de afspraken met de superviserende arts
<i>opleiding</i>	HBO-masters	HBO-masters
	vooropleiding HBO-verpleegkunde	vooropleiding HBO-gezondheidszorg
	gericht op meer specifieke medische kennis met betrekking tot patiëntencategorieën	gericht op brede kennis binnen de geneeskunde
	wetenschappelijke vorming betreft de toepassing van evidence based practice en het bijdragen aan wetenschappelijk onderzoek	wetenschappelijk vorming betreft de toepassing van evidence based practice

Kenmerken van nurse practitioner en physician assistant

Een PA in opleiding loopt stage op de afdeling Reumatologie

BEELD: DE BEELDREDAKTIE, VINCENT VAN DEN HOOGEN

2005 studeren er nog eens tien af aan de AGUtrecht.

Op dit moment heeft de HAN 40 en de AGUtrecht 57 PA-studenten in opleiding. In het najaar van 2003 zijn 27 studenten (HAN en AGUtrecht samen) gestart met een subsidie van VWS. In het voorjaar van 2004 is de opleiding officieel erkend als bekostigde HBO-zorgmaster. Dit voorzorg de nieuwe opleiding van een structureel financieel fundament. Met geld van het ministerie van OCW konden de HAN en de AGUtrecht in september 2004 samen nog eens 55 PA-studenten aannemen.

VWS compenseert de salariskosten voor niet-productieve uren.

De studenten zijn aangesteld bij verschillende medische disciplines (zie tabel 2). De 97 ingestroomde PA-studenten aan de HAN en de AGUtrecht hebben ook verschillende achtergronden (zie tabel 3). Het merendeel heeft een achtergrond als verpleegkundige of fysiotherapeut. De gemiddelde leeftijd van de instromers is 36 jaar.

De eerste ervaringen met de PA's in opleiding zijn positief. Hoewel het tempo van de opleiding en de studiebelasting hoog zijn, zijn de studenten

tevreden over het niveau en de inhoud. Ze beoordelen vooral het leren in de praktijk als zeer positief: hierdoor zien zij meer ziektebeelden dan op de afdeling waar zij als PA zijn aangesteld. Ook de superviserende artsen zijn overwegend tevreden. Delegeerden in het begin enkelen van hen voorzichtig enige eenvoudige taken, na een paar maanden dragen ze steeds meer taken over aan de PA's.

BELEMMERINGEN

Er zijn ook belemmeringen bij de introductie van de PA, zoals het >>

SAMENVATTING

<< domeindenken bij beroepsgroepen, onzekerheden over de effecten van taakherschikking, financiële barrières en juridische obstakels.¹ Zo is het beroep nog niet wettelijk geregeld. Dit levert problemen op bij het voorschrijven van medicatie, het tuchtrecht, het zonder tussenkomst en toezicht uitvoeren van

Het beroep is nog niet wettelijk geregeld

voorbehouden handelingen et cetera. Deze zaken moeten snel juridisch worden geregeld.

Onbekend zijn nog de effecten van de PA op de Nederlandse gezondheidszorg: wat betekent hij voor de toegankelijkheid en de kwaliteit van zorg en voor de medisch-inhoudelijke kwaliteit? En in hoeverre is deze vorm van taakherschikking kosteneffectief?

Gedegen onderzoek zal de effectiviteit van PA's in Nederland moeten uitwijzen; onderzoek in de VS heeft de effectiviteit van Amerikaanse PA's al uitgewezen.⁶

Het wegnemen van belemmerende factoren alsmede het aantonen van de effectiviteit van PA's zal ertoe bijdragen dat de PA in de toekomst een geaccepteerde en gewaardeerde beroepsgroep wordt.

De PA moet worden onderscheiden van de NP. Of dit onderscheid functioneel blijft, moeten toekomstige ontwikkelingen uitwijzen. Het huidige onderscheid is samengevat in *tabel 4* op de vorige bladzijde.⁷ Wezenlijk daarbij is dat de PA binnen het medisch domein werkzaam is; er kan geen discussie ontstaan over competenties en verantwoordelijkheden op het terrein van een deels autonoom functionerend werkveld van

• De PA ondersteunt een arts door zelfstandig en structureel een aantal medische taken onder supervisie te verrichten.

• Het beroeps- en opleidingsprofiel is ontwikkeld op basis van de uitkomsten van een behoeftepeiling onder medische disciplines. PA's volgen een HBO-masteropleiding van tweeënhalf jaar met een dual karakter waarmee ze opgeleid worden tot medisch generalisten.

• De eerste ervaringen met PA's in opleiding zijn positief. Het wegnemen van het domeindenken bij beroepsgroepen, de onzekerheden over de effecten van taakherschikking, juridische obstakels en financiële barrières zijn aandachtspunten om een succesvolle implementatie van dit beroep in de gezondheidszorg mogelijk te maken.

de verpleegkunde. Zoals we hebben uiteengezet, wijkt de opleiding van de PA door inhoud, zwaarte en duur sterk af van die van de NP. ■

drs. M.J.H. Bruurs,
gezondheidswetenschapper, opleider/adviseur Master
Physician Assistant, HAN

drs. G.T.W.J. van den Brink,
gezondheidswetenschapper, opleidingscoördinator Master
Physician Assistant, HAN

G. Spinkelink-Schut, MScN,
senior opleider/adviseur coördinator curriculumontwik-
keling Master Physician Assistant, AGUtrecht

drs. E.M. Verboon,
gezondheidswetenschapper, opleidingscoördinator Master
Physician Assistant, AGUtrecht

prof. dr. R.S.G. Holdrinet,
hoogleraar ontwikkeling medisch onderwijs/internist-
hematoloog, UMC St Radboud

Correspondentieadres: monique.bruurs@han.nl

EEN ALT

Physician assistant in opleiding in actie op de afdeling

R.J. DERKSEN C.S.

Bruurs c.s. beschrijven de voordelen van physician assistants (PA's). In de landen waar PA's al een vaste plaats in de gezondheidszorg hebben verworven, hebben zij het tekort aan (huis)artsen ten dele opgevangen met behoud van zorgkwaliteit en patiënttevredenheid.¹⁻⁵

Belangrijk nadeel is echter dat de reguliere verpleegkundige zorg niet tot het takenpakket van de PA behoort, waardoor verpleegkundigen van de verpleegkundige arbeidsmarkt verdwijnen en het bestaande tekort aan verpleegkundigen nog nijpender wordt.⁶⁻⁸

Een ander nadeel betreft de opleiding PA die relatief lang en duur is. Er wordt weinig specifiek getraind op de (diagnostische) handelingen die PA's gaan verrichten. De PA moet zich naast en na de opleiding onder begeleiding van een medisch specialist of huisarts een aantal

Literatuur

1. Raad voor de Volksgezondheid en Zorg. Taakherschikking in de gezondheidszorg. 2002. Zoetemeer: RVZ.
2. KNMG et al. De arts van straks: een nieuw medisch opleidingscontinuüm. 2002. Wijk bij Duurstede: Hentenaar.
3. Commissie Implementatie Opleidingscontinuüm. De zorg van morgen: flexibiliteit en samenhang. 2003. Alphen aan den Rijn: Haasbeek.
4. Bruurs MJH, Brink GTWJ van den. Physician Assistant in de Verenigde Staten: een verkenning. 2002. Nijmegen: Hogeschool van Arnhem en Nijmegen.
5. Metz JCM, Verbeek-Weel AMM, Huisjes HJ. Raamplan 2001 artsopleiding: bijgestelde eindtermen van de artsopleiding. 2001. Mediagroep Nijmegen.
6. Hooker RS. The economic basis of physician assistant practice: an in-depth evaluation of the cost-effectiveness of physician assistants. *Physician Assistant*, 24 (4), 51-71.
7. Bruurs M, Brink G van den. Notitie Nurse Practitioners & Physician Assistants. 2002. Nijmegen: HAN faculteit GGM.

ERNATIEVE TAAKHerschikking

BEELD: DE BEELDREDACTIE, VINCENT VAN DEN HOOGEN

Orthopedie

Aan de plannen om het artsentekort weg te werken door physician assistants (PA's) in te zetten kleven nadelen. Die zijn te vermijden door verpleegkundigen taken van de PA te geven. Dat ontlast artsen, maar bovendien ontstaan zo nieuwe perspectieven voor verpleegkundigen.

Op de foto's bij de artikelen van Bruurs c.s. en Derksen c.s. staan physician assistants die werkzaam zijn in het Máxima Medisch Centrum in Eindhoven/Veldhoven

bevoegde handelingen eigenmaken. In de praktijk kan de ene PA - afhankelijk van de werkplek en de betrokken begeleider - dus een heel ander takenpakket krijgen dan de andere. De collectieve bevoegdheden van de beroepsgroep blijven daardoor onduidelijk.

De rol van PA's in de Nederlandse gezondheidszorg staat nog ter discussie.⁹ Een BIG-registratie ontbreekt voor deze beroepsgroep dan ook - de superviserend arts draagt de medische verantwoordelijkheid.¹⁰ Het is dus de vraag of de huidige ontwikkeling (geënt op het systeem in de VS) ideaal is.

ALTERNATIEF

Een alternatief kan zijn om het takenpakket van reguliere verpleegkundigen uit te breiden, zodat zij naast de reguliere zorg specifieke aandoeningen kunnen behandelen. Verpleegkundigen kunnen bepaalde veelvoorkomende aandoeningen op geprotocolleerde wijze beoordelen en behandelen. In aandoeningsgerichte cursussen kan de benodigde kennis en kunde worden aan-

gereikt. Deze cursussen zijn goedkoper en korter dan de opleiding tot PA. In het VU Medisch Centrum loopt een onderzoek naar de haalbaarheid van dit concept. SEH-verpleegkundigen worden daarbij getraind om patiënten met enkel- en/of voetletsel te behandelen. Uit de resultaten blijkt dat zij hiertoe goed in staat zijn. Dit concept kan ook worden toegepast op andere aandoeningen en letsels.

Hiermee wordt de (SEH-)verpleegkundige een flexibele kracht die als grondtaak de verpleegkundige zorg heeft, maar die ook diagnostische taken van artsen kan overnemen. Dezen worden hiermee ontlast en kunnen meer aandacht besteden aan ernstiger aandoeningen. In vergelijking met de PA-opleidingen, met strenge toelatingseisen en slechts een beperkt aantal opleidingsplaatsen, biedt deze opzet veel meer verpleegkundigen de kans zich te ontplooiën tot een beroepsbeoefenaar met een uitgebreid takenpakket. Wellicht verlaten dan minder verpleegkundigen het veld voor een carrière met meer doorgroeimogelijkheden.^{6,7} ■

drs. R.J. Derksen,
arts-onderzoeker

dr. F.C. Bakker,
chirurg

prof. dr. H.J.Th.M. Haarman,
chirurg

afdeling Heelkunde/Traumachirurgie, VU Medisch Centrum, Amsterdam

I.M. Spaans,
praktijkopleider SEH, afdeling Spoedeisende Hulp, VU Medisch Centrum, Amsterdam

prof. dr. P. Patka,
chirurg, afdeling Heelkunde/Traumachirurgie, Erasmus Medisch Centrum, Rotterdam

Correspondentieadres: rj.derksen@vumc.nl

De referenties van dit artikel vindt u via
www.medischcontact.nl/dezeweek.

